

УДК 347.7

ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

О.М. Боярчук

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України,
ст. викладач кафедри інтелектуальної власності та приватного права
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».
ORCID: 0009-0006-4190-2897

TECHNOLOGIES AND INNOVATIONS IN THE FIELD OF INTELLECTUAL LAW PROPERTIES

O.M. Boiarchuk

PhD in Law, honored lawyer of Ukraine,
senior lecturer of the department of intellectual property and private law
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute".
ORCID: 0009-0006-4190-2897

***Анотація:** Метою роботи є дослідження та аналіз таких визначень як «інновація», «технологія», місця інновацій та технологій у системі права інтелектуальної власності, їх ознаки та особливості, взаємопов'язаність в умовах сьогодення та глобального економічного розвитку*

Ключові слова: *право інтелектуальної власності, інновації, технології, трансфер технологій, процес виробництва*

Annotation: *The purpose of the work is the research and analysis of such definitions as "innovation", "technology", the place of innovations and technologies in the system of intellectual property law, their features and peculiarities, interconnection in the conditions of today and global economic development*

Keywords: *intellectual property law, innovation, technology, technology transfer, production process*

В умовах сучасних глобалізаційних процесів, розвитку інноваційних технологій та трансферу технологій відбувається не лише економічне зростання, але й підвищення конкурентоспроможності продукції та виробництва в цілому. Вказане відбувається шляхом модернізації та позитивних змін до характеристик об'єктів права інтелектуальної власності.

Інновації, інноваційний розвиток, включно з технологіями є запорукою ефективного розвитку всіх сфер суспільного життя, правовідносин які при цьому виникають, в тому числі правовідносин в сфері права інтелектуальної власності, його захисту та механізму реалізації.

Поряд з цим, важливо все-таки визначити, чи є технології та інновації власне об'єктами права інтелектуальної власності. Адже, процес та результат створення саме цих продуктів має наслідком застосування інтелектуальної діяльності до створення нового продукту, що характерне для створення і об'єктів інтелектуальної власності. Але, відомо, що у переліку об'єктів різних інститутів права інтелектуальної власності, в першу чергу законодавчо визначених, ми не знайдемо таких об'єктів за назвами – технологія чи/та інновація.

Відомо, що поняття «інновації» на сьогодні закріплено в ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність», як новостворені (застосовані) та (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, послуги або продукція, органі-

заційно-технічні рішення адміністративного, виробничого характеру, які значно поліпшують структуру та якість виробництва, в тому числі й соціальної сфери [1].

Вказаним визначенням, як ми бачимо, законодавець не прив'язує дане поняття до наукових або науково-дослідних завдань, до права інтелектуальної власності або до їх об'єктів, а мова йде саме про кінцевий результат реалізації або впровадження новітніх розробок. Крім того, законодавче визначення інновацією зазначає, так звану новостворену та удосконалену технологію.

Поряд з цим, сутність інновацій необхідно відрізняти від:

1) неістотних змін у технологічних процесах (зміна кольору або форми продукту) або видах конкретних продуктів;

2) незначних зовнішніх або технічних змін продукту, як конструктивно залишаються незмінними та помітного впливу на параметри не завдають;

3) від розширення номенклатури продукції, за рахунок того виду продукту, який раніше не випускався [2, с. 111].

Інновації важливо відокремлювати від новацій та нововведення.... Новація» - це продукт інтелектуальної діяльності людини, результат її досліджень (базові, прикладні, експериментальні) в будь якій сфері життєдіяльності (наука, винаходи, пропозиції раціоналізаторського характеру). «Нововведення» - це практичне освоєння новації, технологічні або технічні процеси, які можуть впливати на результат матеріального виробництва. Так, як зазначається, лише після того, як «нововведення» отримало значне розповсюдження, воно стає «інновацією» [3, с. 616].

Розглядаючи далі зазначимо, що інновації прямо пропорційно спрямовують нас до технологій та технологічного прогресу, оскільки саме вони визначають основні тренди всіх сфер правового регулювання суспільних відносин.

Відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «технології» - є результатом інтелектуальної дія-

льності, який пов'язаний з виробництвом, це комплекс системи наукових знань, організаційних та технічних рішень, про порядок та строк, перелік, послідовність реалізації процесу виробництва, надання послуг та зберігання продукції [4].

За допомогою технології, вважаємо може виникати остаточний результат проведених досліджень та розробок у вигляді винаходу, промислового зразка, корисної моделі, ноу-хау, технічної інформації або селекційного досягнення, який був застосований під час створення нових або поліпшення вже існуючого продукту, для задоволення потреб ринку. Але, технологія як і наведені поняття не є об'єктами права інтелектуальної власності відповідно до норм чинного законодавства. Можна тут аналізувати про природну властивість об'єктів права інтелектуальної власності, не нормативновизначену. В суто теоретичному аспекті, як зазначалось вище, багато спільного і властивого у технологій та інновацій з визнаними об'єктами права інтелектуальної власності.

В той же час, наприклад вироби, що були отриманні в результаті застосування технологій та інновації, вважаємо можуть бути визнанні як об'єкти права інтелектуальної власності при виконання певних обов'язкових умов.

Поряд з цим, швидкими темпами розвивається сфера передових технологій. Ці технології можна охарактеризувати як новітні технології, які можуть сприяти вирішенню глобальних проблем. До передових технологій відносять: цифрові технології, такі як Інтернет речей (IoT), блокчейн, метавсесвіт, штучний інтелект (II), включаючи генеративний II (GenAI), великі дані та хмарні обчислення; фізичні технології, такі як автономне водіння, 3D-друк та апаратні інновації; і біологічні технології, такі як генна інженерія, аугментація людини та комп'ютерно-мозковий інтерфейс [5].

Отримання в процесі виробництва інновації за змістом характеризує трансфер технологій, поняття якого визначається як передача науково-технічних

знань, досвіду щодо надання технічних та наукових послуг, випуску продукції або застосування технологічних процесів.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевказане, можна вважати про те, що технології, інновації та право інтелектуальної власності тісно взаємопов'язані між собою, а саме результатом інтелектуальної діяльності.

Причому, претендувати на визнання об'єктом права інтелектуальної власності, вважаємо, може результат втілений у певний продукт (виріб, тощо), що створений в результаті застосування технологій та /або інновацій. Якщо, створений технологічний продукт (пристрій) буде визнаним одним із об'єктів права промислової власності, наприклад винаходом або корисною моделлю, то лише після виконання офіційних вимог щодо реєстрації, «технологія», «інновація» набудуть права як об'єкт права інтелектуальної власності, але уже як винахід чи корисна модель.

Разом з тим, втілення технології, інновації у певний об'єкт права інтелектуальної власності залежить від того, до якого із інститутів даного права віднесено цей об'єкт. Поява технологічного продукту (пристрою, тощо) у авторському праві не вимагає виконання обов'язкових формальностей на відміну від об'єктів права промислової власності. Так, застосування технологічних процесів, повністю чи частково, при створенні певного програмного забезпечення, посприяє створенню об'єкта авторського права, як, наприклад, комп'ютерна програма або створенню неоригінального об'єкта права особливого роду (*sui generis*), згенерованого комп'ютерною програмою - штучний інтелект.

Звичайно, поява та розвиток нових технологічних, інноваційних процесів та продуктів зумовлює правову науку, у тому числі, оперативно реагувати, надавати оцінку та регулювати ці процеси. Питання є доволі дискусійними та вимагають подальшого дослідження та винайдення нових способів правового регулювання.

Проведеним аналізом, можна сформулювати наступний підхід до визначення інновації та технології в інтелектуальній власності. За своїм змістом відображені характеристики проявляються у створенні нового або вдосконаленні вже існуючого продукту, який за виключенням мистецтва та літератури є результатом інтелектуальної діяльності, сприяють у створенні об'єктів права інтелектуальної власності, надають продукту нового факту конкурентоспроможності, формують комерційний ефект, спрямовані на поліпшення загальної структури виробництва.

Література

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 09.04.2024).
2. Єпіфанова І.Ю., Литвинюк В.І. Сутність інноваційного розвитку підприємства. Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : мат. VI Міжн. наук.-практ. конф. : збірн. наук. праць. 2023. Вінниця. С. 110 – 113. URL:[zbirn2023.pdf](#) (дата звернення 09.04.2024).
3. Дубова К.О. Щодо визначення поняття «інновація». Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : матеріали XIV Міжн. наук. техн. конф. Миколаїв. 2023. С. 615-617.
4. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 року № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text> (дата звернення 12.04.2024).
5. Intellectual Property and Frontier Technologies. URL: https://www.wipo.int/about-ip/en/frontier_technologies/index.html.